

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 23 februari 2010*

I mål C-480/08,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Förenade kungariket) genom beslut av den 10 oktober 2008, som inkom till domstolen den 7 november 2008, i målet

Maria Teixeira

mot

London Borough of Lambeth,

Secretary of State for the Home Department,

meddelar

* Rättegångsspråk: engelska.

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot och P. Lindh samt domarna C.W.A. Timmermans, A. Rosas (referent), K. Schiemann, P. Kūris, E. Juhász, L. Bay Larsen, T. von Danwitz och A. Arabadjiev,

generaladvokat: J. Kokott,
justitiesekreterare: handläggaren K. Malacek,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 2 september 2009,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Maria Teixeira, genom R. Gordon, QC, och A. Berry, barrister, befullmäktigade av N. Clarkson, solicitor,
- London Borough of Lambeth, genom T. Vanhegan, barrister,
- Förenade kungarikets regering, genom V. Jackson, i egenskap av ombud, biträdd av C. Lewis, QC,

- Danmarks regering, genom J. Liisberg och R. Holdgaard, båda i egenskap av ombud,
- Portugals regering, genom L. Fernandes och M.F. Pinheiro, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom D. Maidani och M. Wilderspin, båda i egenskap av ombud,
- Eftas övervakningsmyndighet, genom N. Fenger samt L. Armati och I. Hauger, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 20 oktober 2009 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- ¹ Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 12 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen (EGT L 257, s. 2; svensk specialutgåva, område 5, volym 1, s. 33), i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2434/92 av den 27 juli 1992 (EGT L 245, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 5, s. 160) (nedan kallad förordning nr 1612/68), och av Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG,

73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, s. 77 och rättelser i EUT L 229, 2004, s. 35, EUT L 197, 2005, s. 34 och EUT L 204, 2007, s. 28).

- 2 Denna begäran har framställts i ett mål mellan Maria Teixeira och London Borough of Lambeth (kommunen Lambeth i London) samt Secretary of State for the Home Department, beträffande denna kommuns avslag på Maria Teixeiras ansökan om bostad genom de sociala myndigheterna.

Tillämpliga bestämmelser

De unionsrättsliga bestämmelserna

- 3 I det femte skälet till förordning nr 1612/68 anges följande:

”Rätten till fri rörlighet kräver, för att den objektivt sett skall kunna utövas i frihet och värdighet, att man säkerställer lika behandling, både praktiskt och juridiskt, i allt som rör den faktiska verksamheten som anställd och rätten till bostad, och likaså att hinder för arbetstagarens rörlighet avlägsnas, särskilt när det gäller arbetstagarens rätt att få ha sin familj hos sig och förutsättningarna för att familjen skall kunna inlemmas i värdlandet.”

4 Artikel 10 i förordning nr 1612/68 har följande lydelse:

”1. Följande personer skall, oavsett sin nationalitet, ha rätt att bosätta sig tillsammans med en arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat och som är anställd i en annan medlemsstats territorium:

- a) Arbetstagarens make och deras avkomlingar som är under 21 års ålder eller är beroende av dem för sin försörjning,
- b) släktingar i närmast föregående led till arbetstagaren och hans eller hennes make, som är beroende av dem.

2. Medlemsstaterna skall underlätta mottagandet av alla familjemedlemmar som inte anges i punkt 1, om de är beroende av arbetstagaren eller ingår i hans eller hennes hushåll i det land arbetstagaren kommer ifrån.

3. Vad beträffar punkterna 1 och 2 måste arbetstagaren för sin familj ha tillgång till en bostad som anses normal för landets arbetstagare i den region där han eller hon är anställd. Denna bestämmelse får emellertid inte ge upphov till diskriminering mellan landets arbetstagare och arbetstagare från andra medlemsstater.”

5 I artikel 11 i förordning nr 1612/68 föreskrevs följande:

”När en medborgare i en medlemsstat har anställning eller driver en rörelse inom en annan medlemsstats territorium skall hans eller hennes make och de barn som är under

21 års ålder eller beroende av honom eller henne ha rätt att ta anställning inom hela denna stats territorium, även om de inte är medborgare i någon medlemsstat.”

6 Enligt artikel 38.1 i direktiv 2004/38 har artiklarna 10 och 11 i förordning nr 1612/68 upphört att gälla, med verkan från och med den 30 april 2006.

7 I artikel 12 i förordning nr 1612/68, som inte ingår bland de av förordningens bestämmelser som upphävdes genom direktiv 2004/38, anges följande:

”Barnen till en medborgare i en medlemsstat som är eller har varit anställd i en annan medlemsstat skall ha tillträde till denna stats allmänna skolor, lärlingsutbildning och yrkesskolekurser på samma villkor som medborgarna i denna stat, om barnen bor där.

Medlemsstaterna skall främja alla bemödanden att göra det möjligt för dessa barn att delta i utbildningen under bästa möjliga förhållanden.”

8 Det tredje och det sextonde skälet till direktiv 2004/38 har följande lydelse:

”(3) Unionsmedborgarskap bör vara grundläggande status för medborgarna i medlemsstaterna när de utövar sin rätt att fritt röra sig och uppehålla sig. Det är därför nödvändigt att kodifiera och se över existerande gemenskapsinstrument som var för sig behandlar såväl arbetstagare, egenanställda som

studenter och andra inaktiva personer för att förenkla och stärka rätten att fritt röra sig och uppehålla sig för alla unionsmedborgare.

...

- (16) Så länge de personer som omfattas av rätten till bosättning inte utgör en orimlig börda för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem bör de inte utvisas. Därför får en utvisningsåtgärd inte vara en automatisk följd av anlitandet av det sociala biståndssystemet. Den mottagande medlemsstaten bör bedöma om det är fråga om tillfälliga svårigheter och beakta bosättningsens längd, personens personliga omständigheter och storleken på det bidrag som har beviljats, när de bedömer huruvida personen ifråga blivit en orimlig börda för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem och bör utvisas. Under inga omständigheter får arbetstagare, egenföretagare eller arbetssökande enligt domstolens definition bli föremål för utvisning, utom av hänsyn till allmän ordning eller säkerhet.”

- 9 I artikel 7 i direktiv 2004/38 regleras unionsmedborgares rätt att under längre tid än tre månader uppehålla sig i en medlemsstat där de inte är medborgare. Följande föreskrivs i punkt 1 i denna artikel:

”Varje unionsmedborgare skall ha rätt att uppehålla sig inom en annan medlemsstats territorium under längre tid än tre månader om den berörda personen

- a) är anställd eller egenföretagare i den mottagande medlemsstaten, eller

- b) för egen och sina familjemedlemmars räkning har tillräckliga tillgångar för att inte bli en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under vistelsen, samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i den mottagande medlemsstaten, eller
- c) — är inskriven vid en privat eller statlig institution, som är erkänd eller finansierad av den mottagande medlemsstaten på grundval av dess lagstiftning eller administrativa praxis, med huvudsyftet att bedriva studier eller genomgå en yrkesutbildning
 - samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i den mottagande medlemsstaten samt avger en försäkrans till den behöriga nationella myndigheten, i form av en förklaring eller på något annat valfritt likvärdigt sätt, om att han har tillräckliga tillgångar för att kunna försörja sig själv och familjen, så att de inte blir en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under deras vistelseperiod, eller
- d) är familjemedlem som följer med eller ansluter sig till en unionsmedborgare som uppfyller kraven i a, b eller c.”

¹⁰ Artikel 12 i direktiv 2004/38 har rubriken ”Bibehållen uppehållsrätt för familjemedlemmar om unionsmedborgaren avlider eller lämnar landet”, och i punkt 3 i denna artikel föreskrivs följande:

”Unionsmedborgarens avresa från den mottagande medlemsstaten eller unionsmedborgarens död skall inte medföra förlust av uppehållsrätt för unionsmedborgarens barn eller för den förälder som har den faktiska vårdnaden om barnen, oavsett nationalitet,

om barnen är bosatta i den mottagande medlemsstaten och inskrivna vid en utbildningsanstalt för att bedriva studier där, förrän deras studier avslutats.”

- 11 Enligt artikel 16 i detta direktiv ska unionsmedborgare som uppehållit sig lagligt under en fortlöpande period av fem år i den mottagande medlemsstaten ha permanent uppehållsrätt där.
- 12 I artikel 24.1 i direktiv 2004/38 anges bland annat att alla unionsmedborgare som enligt detta direktiv uppehåller sig i den mottagande medlemsstaten ska åtnjuta samma behandling som den medlemsstatens egna medborgare inom de områden som omfattas av fördraget.
- 13 Såsom framgår i artikel 40.1 första stycket i direktiv 2004/38 ska medlemsstaterna sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 30 april 2006.

Den nationella lagstiftningen

- 14 Bestämmelserna i direktiv 2004/38 har införlivats med Förenade kungarikets rättsordning genom 2006 års förordning om invandring från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (Immigration (European Economic Area) Regulations 2006).
- 15 I avsnitt VII i lagen från år 1996 om bostäder och boende (Housing Act 1996) föreskrivs att behöriga personer som saknar bostad och uppfyller vissa villkor kan beviljas bistånd avseende bostad.

- 16 Detta bistånd regleras i detalj i 2006 års förordning om tilldelning av bostäder och insatser mot hemlöshet (England) (Allocation of Housing and Homelessness (Eligibility) (England) Regulations 2006).
- 17 Enligt uppgifterna i beslutet om hänskjutande måste, enligt artikel 6 i sistnämnda förordning (vilken avser personer som inte är föremål för invandringskontroll), den som ansöker om bistånd avseende bostad dels ha uppehållsrätt, dels vara stadigvarande bofast i Förenade kungariket för att kunna beviljas sådant bistånd.
- 18 I detta avseende ska, förutom brittiska medborgare, bland annat medborgare från andra medlemsstater som med stöd av unionsrätten utövar sin rättighet att resa in i Förenade kungariket och uppehålla sig där under längre perioder anses vara personer som har uppehållsrätt i Förenade kungariket.
- 19 Av de relevanta nationella bestämmelserna framgår att en förutsättning för att Maria Teixeira ska kunna beviljas bistånd avseende bostad är att hon enligt unionsrätten har uppehållsrätt i Förenade kungariket.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 20 Maria Teixeira, som är portugisisk medborgare, kom till Förenade kungariket år 1989 med sin make, som även han är portugisisk medborgare, och har arbetat i denna medlemsstat åren 1989–1991. Deras dotter, Patricia, föddes där den 2 juni 1991. Maria Teixeira och hennes make skildes senare, men har båda stannat kvar i Förenade kungariket.

- 21 Maria Teixeira har sedan år 1991 varit periodvis anställd i Förenade kungariket. Vid den tidpunkt då Patricia påbörjade sin skolgång i Förenade kungariket var Maria Teixeira inte yrkesverksam, men hon arbetade under olika perioder medan Patricia fullföljde sin skolgång. Hennes sista anställning i Förenade kungariket varade fram till början av år 2005.
- 22 Den 13 juni 2006 beslutade en domstol att Patricia skulle bo med sin far men att hon hade rätt att umgås med sin mor så mycket som hon önskade. Patricia skrev i november 2006 in sig på en kurs i barnomsorg vid Vauxhall Learning Centre i Lambeth. I mars 2007 flyttade Patricia till sin mor.
- 23 Maria Teixeira ansökte den 11 april 2007, med stöd av avsnitt VII i 1996 års lag om bostäder och boende, om bostad genom de sociala myndigheterna. Till stöd för att hon hade uppehållsrätt i Förenade kungariket åberopade hon artikel 12 i förordning nr 1612/68, såsom den artikeln tolkats av domstolen i dom av den 17 september 2002 i mål C-413/99, Baumbast och R (REG 2002, s. I-7091).
- 24 London Borough of Lambeth ansåg att Maria Teixeira inte kunde beviljas bistånd avseende bostad och avlog följaktligen hennes ansökan.
- 25 Maria Teixeira begärde omprövning av avslagsbeslutet. London Borough of Lambeth fann vid omprövning inte skäl att ändra sitt beslut. Enligt London Borough of Lambeth hade artikel 12 i förordning nr 1612/68 ändrats genom direktiv 2004/38, och Maria Teixeira kunde inte göra gällande att hon hade uppehållsrätt enligt denna artikel, eftersom hon inte var självförsörjande.

- 26 Maria Teixeira överklagade detta beslut till County Court.
- 27 Maria Teixeira medgav i County Court att hon inte kunde tillerkännas uppehållsrätt med stöd av artikel 7.1 i direktiv 2004/38, att hon inte uppfyllde villkoren i artikel 7.3 i direktivet för att kunna anses ha behållit sin ställning som arbetstagare och att hon inte hade permanent uppehållsrätt enligt artikel 16 i direktivet.
- 28 Maria Teixeira anförde som enda grund för att hon skulle ha uppehållsrätt i Förenade kungariket att hennes dotter genomgår en utbildning där, att dottern har en självständig uppehållsrätt enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68, såsom den artikeln har tolkats av domstolen i domen i det ovannämnda målet Baumbast och R, och att hon sedan mars 2007 har den faktiska vårdnaden om sin dotter.
- 29 County Court ogillade genom dom av den 16 november 2007 hennes överklagande. Maria Teixeira överklagade domen från County Court till den hänskjutande domstolen.
- 30 Maria Teixeira har vid den hänskjutande domstolen anfört att hennes dotter har en självständig uppehållsrätt i Förenade kungariket med stöd av artikel 12 i förordning nr 1612/68, att hon själv har uppehållsrätt i denna medlemsstat eftersom hon har den faktiska vårdnaden om dottern och att det inte krävs att ett barn eller dess vårdnadshavare är självförsörjande för att kunna tillerkännas uppehållsrätt enligt artikel 12.
- 31 Motparterna i målet vid den hänskjutande domstolen har anfört att uppehållsrätten i medlemsstaterna för unionsmedborgare och deras familjemedlemmar regleras genom direktiv 2004/38. Detta innebär att de berörda personerna måste uppfylla villkoren i detta direktiv för att kunna tillerkännas uppehållsrätt, även om uppehållsrätt skulle

föreligga enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68. Eftersom Maria Teixeira själv har medgett att hon inte uppfyller villkoren för uppehållsrätt i artiklarna 7 och 16 i direktivet, hade London Borough of Lambeth fog för sin bedömning att hon inte hade förvärvat en sådan rätt och därmed inte kunde beviljas bistånd avseende bostad.

32 Motparterna i målet vid den nationella domstolen har i andra hand gjort gällande att om det finns en möjlighet för Maria Teixeira att återropa en uppehållsrätt med stöd av artikel 12 i förordning nr 1612/68, även om hon inte uppfyller de villkor som anges i direktiv 2004/38, är det ändå en förutsättning för en sådan rättighet att hon kan försörja sig, vilket inte är fallet. Den uppehållsrätt som tillkommer en förälder i egenskap av vårdnadshavare till ett barn upphör för övrigt när barnet fyller 18 år. Maria Teixeira hade slutligen inte ställning som arbetstagare när hennes dotter påbörjade sin utbildning och har därefter endast arbetat under kortare perioder. Hon kan därför inte göra gällande en uppehållsrätt endast genom att återropa den omständigheten att hennes dotter genomgår en utbildning.

33 Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) hade redan hänskjutit en begäran om förhandsavgörande avseende uppehållsrätten för en förälder som inte är unionsmedborgare, men vars barn är danska medborgare och går i skolan i Förenade kungariket. Den begäran om förhandsavgörande ligger till grund för domen i mål C-310/08, Ibrahim och Secretary of State for the Home Department (REU 2010, s. I-1065), i vilket dom meddelas samma dag som i förevarande mål. Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) beslutade även att vilandeförklara förevarande mål och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”Med avseende på ett fall där

— en unionsmedborgare kom till Förenade kungariket,

- unionsmedborgaren under vissa perioder var arbetstagare i Förenade kungariket,
 - unionsmedborgaren upphörde att vara arbetstagare utan att lämna Förenade kungariket,
 - unionsmedborgaren inte har behållit sin ställning som arbetstagare, inte har någon uppehållsrätt enligt artikel 7 i direktiv 2004/38 och inte har någon rätt till permanent uppehållsrätt enligt artikel 16 i direktivet,
 - unionsmedborgarens barn påbörjade en utbildning under en period då unionsmedborgaren inte var arbetstagare, men fortsatte sin utbildning i Förenade kungariket under perioder då unionsmedborgaren var arbetstagare i Förenade kungariket,
 - unionsmedborgaren har den faktiska vårdnaden om sitt barn, och
 - unionsmedborgaren och hennes barn inte är självförsörjande, önskas svar på följande frågor:
- 1) Har unionsmedborgaren uppehållsrätt i Förenade kungariket endast om hon uppfyller de villkor som uppställs i direktiv 2004/38 ...

eller

- 2) a) har unionsmedborgaren uppehållsrätt enligt artikel 12 i förordning ... nr 1612/68, såsom den artikeln har tolkats av domstolen, utan att det krävs att hon uppfyller de villkor som uppställs i direktiv 2004/38 ...

och

- b) om så är fallet, krävs det att hon har tillräckliga tillgångar för att inte bli en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under den aktuella vistelsen, samt har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i den mottagande medlemsstaten,
- c) om så är fallet, krävs det att barnet påbörjade sin utbildning under en period då unionsmedborgaren var arbetstagare för att uppehållsrätt ska föreligga enligt artikel 12 i förordning ... nr 1612/68, såsom den artikeln har tolkats av domstolen, eller är det tillräckligt att unionsmedborgaren har varit arbetstagare vid någon tidpunkt efter det att barnet påbörjade sin utbildning, och
- d) upphör unionsmedborgarens uppehållsrätt, i egenskap av faktisk vårdnadshavare för ett barn som bedriver studier, när barnet fyller 18 år?
- 3) Om fråga 1 ska besvaras jakande, gäller detta även under sådana omständigheter som dem i förevarande fall, där barnet påbörjade sin utbildning före den tidpunkt då medlemsstaterna skulle införliva direktiv 2004/38 ..., men modern inte blev

faktisk vårdnadshavare och inte gjorde gällande att hon hade uppehållsrätt med hänvisning till denna egenskap förrän i mars 2007, det vill säga efter den tidpunkt då direktivet skulle ha införlivats?”

Prövningen av tolkningsfrågorna

Fråga 1 och fråga 2 a

- 34 Den hänskjutande domstolen har ställt fråga 1 och fråga 2 a, vilka ska prövas tillsammans, för att få klarhet i huruvida en medborgare i en medlemsstat som är eller har varit anställd i en annan medlemsstat där dennes barn genomgår en utbildning, under sådana omständigheter som dem som är för handen i målet vid den nationella domstolen, kan göra gällande en uppehållsrätt i den andra medlemsstaten enbart med stöd av artikel 12 förordning nr 1612/68 i egenskap av förälder som har den faktiska vårdnaden om barnet, utan att det krävs att villkoren i direktiv 2004/38 är uppfyllda eller huruvida medborgaren endast kan tillerkännas uppehållsrätt om sistnämnda villkor är uppfyllda.
- 35 Enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 har barnen till en medborgare i en medlemsstat som är eller har varit anställd i en annan medlemsstat rätt till tillträde till denna stats allmänna skolor, lärlingsutbildningar och yrkesskolekurser på samma villkor som medborgarna i denna stat, om barnen bor där.
- 36 I domen i det ovannämnda målet Baumbast och R har domstolen, i samband med rätten till utbildning, medgett att barn till migrerande arbetstagare eller före detta migrerande arbetstagare på vissa villkor kan ha uppehållsrätt enligt artikel 12 i förordning

nr 1612/68, när barnet önskar genomgå en utbildning i den mottagande medlemsstaten, samt att den förälder som har den faktiska vårdsnaden om barnet har en motsvarande uppehållsrätt.

37 Domstolen har slagit fast att unionsmedborgares barn som har flyttat till en medlemsstat i samband med att deras förälder utövat sin rätt att i egenskap av migrerande arbetstagare bosätta sig i den medlemsstaten har rätt att uppehålla sig där för att erhålla tillträde till medlemsstatens allmänna skolor enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68. Det saknar därvid betydelse att barnens föräldrar under tiden har skilt sig och att den migrerande arbetstagaren inte längre utövar ekonomisk verksamhet i den mottagande medlemsstaten (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Baumbast och R, punkt 63).

38 Domstolen har vidare även funnit att när barnen enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 har rätt att fortsätta sin skolgång i den mottagande medlemsstaten, samtidigt som de föräldrar som har den faktiska vårdsnaden om dem riskerar att förlora sin uppehållsrätt, skulle ett förbud för föräldrarna att stanna kvar i den mottagande medlemsstaten under den tid barnen går i skolan medföra att dessa barn berövades en rätt som de tillerkänts av unionslagstiftaren (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Baumbast och R, punkt 71).

39 Efter att i punkt 72 i domen i det ovannämnda målet Baumbast och R ha erinrat om att förordning nr 1612/68 ska tolkas mot bakgrund av rätten till skydd för familjelivet enligt artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, undertecknad i Rom den 4 november år 1950, drog domstolen, i punkt 73 i samma dom, slutsatsen att ett barns rätt enligt artikel 12 i denna förordning till utbildning i den mottagande medlemsstaten under bästa möjliga förhållanden med nödvändighet också medför att detta barn har en rätt att åtföljas av den person som har den faktiska vårdsnaden om barnet, och således att den personen kan bo med barnet i den mottagande medlemsstaten under den tid som utbildningen pågår.

- 40 Det framgår av beslutet om hänskjutande att den nationella domstolen önskar få klarhet i huruvida de rättigheter som sålunda tillerkänns barnet och den förälder som har den faktiska vårdnaden om barnet enbart följer av artikel 12 i förordning nr 1612/68 eller av en kombinerad tillämpning av bestämmelserna i artiklarna 10 och 12 i den förordningen.
- 41 Om dessa rättigheter följer av en kombinerad tillämpning av nämnda artiklar frågar sig den hänskjutande domstolen huruvida den tolkning som gjorts i domen i det ovannämnda målet Baumbast och R fortfarande är tillämplig efter ikraftträdandet av direktiv 2004/38, med beaktande av att artikel 10 har upphävts och ersatts av reglerna i direktivet, och huruvida den uppehållsrätt som tillerkänns barnets faktiska vårdnadshavare sedan ikraftträdandet av direktiv 2004/38 är underkastad de villkor för uppehållsrätt som anges i direktivet.
- 42 Vad beträffar en sådan person som klaganden i målet vid den nationella domstolen, som har slutat att arbeta och som inte har behållit sin ställning som arbetstagare, framgår villkoren för uppehållsrätt av artikel 7.1 b i direktiv 2004/38. Enligt denna bestämmelse har en medborgare i en medlemsstat rätt att uppehålla sig i en annan medlemsstat under längre tid än tre månader utan att utöva ekonomisk verksamhet, om medborgaren har tillräckliga tillgångar för sig själv och för sin egen familjs räkning och en heltäckande sjukförsäkring i den mottagande medlemsstaten.
- 43 Mot denna bakgrund ska det prövas huruvida, såsom Maria Teixeira, den portugisiska regeringen, Europeiska gemenskapernas kommission och Eftas övervakningsmyndighet har anfört, den faktiska vårdnadshavaren till ett barn till en migrerande arbetstagare som genomgår en utbildning i den mottagande medlemsstaten kan tillerkännas uppehållsrätt i den medlemsstaten enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 även efter ikraftträdandet av direktiv 2004/38.

- 44 Enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 har barn till migrerande arbetstagare rätt till likabehandling vad avser utbildning. Den rätten omfattar endast barn som är bosatta i den medlemsstat där en av föräldrarna är eller har varit anställd.
- 45 Rätten till utbildning beror således av huruvida barnet i fråga är bosatt i den mottagande medlemsstaten. Barn som flyttat till den mottagande medlemsstaten i egenskap av familjemedlemmar till en migrerande arbetstagare, liksom barn, vilka i likhet med Maria Teixeiras dotter i målet vid den nationella domstolen bor i en medlemsstat där deras mor eller far är eller har varit anställd sedan födseln, kan, såsom framgår i punkt 39 i generaladvokatens förslag till avgörande, göra gällande en rätt till utbildning i den medlemsstaten.
- 46 I motsats till vad London Borough of Lambeth, Förenade kungarikets regering och den danska regeringen har anfört, tillerkänns barn en självständig uppehållsrätt med stöd av artikel 12 i förordning nr 1612/68, såsom den har tolkats av domstolen i domen i det ovannämnda målet Baumbast och R, i förening med barnets rätt till utbildning. Utövandet av den sistnämnda rätten var i synnerhet inte villkorat av att barnet, under hela sin studietid, bibehöll en särskild uppehållsrätt enligt artikel 10.1 a i förordningen, när den bestämmelsen fortfarande gällde.
- 47 Domstolen godtog inte, i punkterna 21–24 i sin dom av den 4 maj 1995 i mål C-7/94, Gaal (REG 1995, s. I-1031), argumentet att det fanns ett direkt samband mellan å ena sidan artiklarna 10 och 11 i förordning nr 1612/68 och å andra sidan artikel 12 i förordning nr 1612/68, på så vis att endast barn som uppfyller villkoren i artiklarna 10 och 11 skulle ha rätt till likabehandling vad avser rätten till utbildning i den mottagande medlemsstaten enligt artikel 12. I punkt 23 i domen i det ovannämnda målet Gaal påpekade domstolen uttryckligen att artikel 12 inte innehåller någon hänvisning till artiklarna 10 och 11.

- 48 Det skulle därför strida mot det sammanhang som artikel 12 i förordning nr 1612/68 ingår i och mot syftet med den bestämmelsen att göra rätten till utbildning beroende av att barnet har en självständig uppehållsrätt enligt andra bestämmelser i samma förordning (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Gaal, punkt 25).
- 49 Härav följer att när barnet väl har förvärvat rätten till utbildning enligt artikel 12 i denna förordning, på grund av att det har flyttat till en medlemsstat där en av dess föräldrar är eller har varit anställd, förblir uppehållsrätten avhängig barnets situation och kan inte längre ifrågasättas med anledning av att villkoren i artikel 10 i denna förordning inte är uppfyllda.
- 50 För det andra är barnens rätt till likabehandling vad avser utbildning inte beroende av den omständigheten att deras mor eller far har behållit sin ställning som migrerande arbetstagare i den mottagande medlemsstaten. Såsom följer av lydelsen av artikel 12 i förordningen, är rätten till likabehandling vad avser utbildning inte begränsad till barn till migrerande arbetstagare. Den omfattar även barn till före detta migrerande arbetstagare.
- 51 Domstolen framhöll för övrigt uttryckligen i punkt 69 i domen i det ovannämnda målet Baumbast och R att syftet med artikel 12 i förordning nr 1612/68 särskilt är att barn till en arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat ska ha möjlighet att påbörja och i förekommande fall slutföra sin utbildning i den mottagande medlemsstaten, även om arbetstagaren inte längre är anställd där.
- 52 Såsom följer av fast rättspraxis krävs enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 endast att barnet har bott med en av eller båda föräldrarna i en medlemsstat medan åtminstone en av föräldrarna var bosatt där som arbetstagare (dom av den 21 juni 1988 i mål 197/86, Brown, REG 1988, s. 3205, punkt 30, svensk specialutgåva, volym 9, s. 489, och domen i det ovannämnda målet Gaal, punkt 27).

- 53 Artikel 12 i förordning nr 1612/68 ska således tillämpas oberoende av bestämmelserna i unionsrätten om villkoren för utövande av uppehållsrätten i en annan medlemsstat.
- 54 Den oberoende ställning som nämnda artikel 12 har i förhållande till artikel 10 i samma förordning utgör grunden för den rättspraxis som domstolen har erinrat om ovan i punkterna 37-39, och den påverkas inte av ikraftträdandet av direktiv 2004/38.
- 55 London Borough of Lambeth, Förenade kungarikets regering och den danska regeringen har gjort gällande att alltsedan ikraftträdandet av direktiv 2004/38 regleras villkoren för utövandet av uppehållsrätt i medlemsstaterna för unionsmedborgarna och deras familjemedlemmar uteslutande i det direktivet. Följaktligen kan någon uppehållsrätt inte grunda sig på artikel 12 i förordning nr 1612/68.
- 56 Det finns i detta avseende inte något skäl att anta att unionslagstiftaren, genom att anta direktiv 2004/38, avsåg att ändra tillämpningsområdet för artikel 12 i förordning nr 1612/68, såsom detta har tolkas av domstolen, för att framdeles begränsa dess normativa innehåll till att enbart avse rätten till utbildning.
- 57 Artikel 12 i förordning nr 1612/68 har, till skillnad från artiklarna 10 och 11 i denna förordning, varken upphävts eller ändrats genom direktiv 2004/38. Unionslagstiftaren har således inte avsett att inskränka tillämpningsområdet för denna artikel, såsom det har tolkats i domstolens rättspraxis.

- 58 Denna tolkning vinner stöd i den omständigheten att det framgår av förarbetena till direktiv 2004/38 att detta har utarbetats på ett sådant sätt att det skulle överensstämma med domen i det ovannämnda målet *Baumbast och R* (KOM(2003) 199 slutlig, s. 7).
- 59 Om artikel 12 i förordning nr 1612/68 endast avsåg rätten till likabehandling vad avser utbildning utan att barnen till migrerande arbetstagare tillerkändes någon uppehållsrätt, skulle den artikeln ha blivit överflödig i och med ikraftträdandet av direktiv 2004/38. I artikel 24.1 i direktivet föreskrivs att varje unionsmedborgare som uppehåller sig i den mottagande medlemsstaten ska åtnjuta samma behandling som den medlemsstatens egna medborgare inom de områden som omfattas av fördraget. Det råder inte något tvivel om att utbildning omfattas av unionsrättens tillämpningsområde (se bland annat dom av den 13 februari 1985 i mål 293/83, *Gravier*, REG 1985, s. 593, punkterna 19 och 25; svensk specialutgåva, volym 8, s. 71).
- 60 Domstolen framhåller slutligen att enligt dess tredje skäl är syftet med direktiv 2004/38 att stärka rätten att fritt röra sig och uppehålla sig för alla unionsmedborgare (se, för ett liknande resonemang, dom av den 25 juli 2008 i mål C-127/08, *Metock m.fl.*, REG 2008, s. I-6241, punkt 59). Om tillämpningen av artikel 12 i förordning nr 1612/68 under de omständigheter som är för handen i målet vid den nationella domstolen skulle underkastas villkoren i artikel 7 i direktiv 2004/38, skulle uppehållsrätten i den mottagande medlemsstaten för barn till migrerande arbetstagare med avsikten att i den medlemsstaten påbörja eller fullfölja sin utbildning och uppehållsrätten för den förälder som har den faktiska vårdnaden om barnet vara underkastade strängare villkor än dem som gällde före ikraftträdandet av direktivet.
- 61 Fråga 1 och fråga 2 ska således besvaras enligt följande. Under sådana omständigheter som dem som är för handen i målet vid den nationella domstolen kan en medborgare i en medlemsstat, som har varit anställd i en annan medlemsstat där dennes barn genomgår en utbildning, göra gällande en uppehållsrätt i den mottagande medlems-

staten i egenskap av förälder som har den faktiska vårdnaden om barnet enbart med stöd av artikel 12 i förordning nr 1612/68, utan att det krävs att villkoren i direktiv 2004/38 är uppfyllda.

Fråga 2 b

62 Den hänskjutande domstolen har ställt fråga 2 b för att få klarhet i huruvida den uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten som tillkommer den förälder som har den faktiska vårdnaden om ett barn som utövar sin rätt att utbilda sig enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 är underkastad kravet att denna förälder måste ha tillräckliga tillgångar för att inte bli en belastning för medlemsstatens sociala biståndssystem under sin vistelse där samt ha en heltäckande sjukförsäkring i den medlemsstaten.

63 London Borough of Lambeth, Förenade kungarikets regering och den danska regeringen har anfört att möjligheten för föräldrar att tillerkännas uppehållsrätt med stöd av artikel 12 i förordning nr 1612/68 endast medgavs i domen i det ovannämnda målet Baumbast och R på grund av de särskilda omständigheterna i de två ärenden som låg till grund för den domen. I dessa ärenden var villkoret att en unionsmedborgare ska ha tillräckliga tillgångar för att kunna försörja sig själv och sina familjemedlemmar uppfyllt. Denna rättspraxis kan således inte tillämpas i situationer där detta villkor inte är uppfyllt.

64 Dessa argument kan emellertid inte godtas.

65 I ett av de ärenden som låg till grund för domen i det ovannämnda målet Baumbast och R, hade fadern i familjen Baumbast, vars barns uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 var i fråga, visserligen tillräckliga tillgångar för att han och hans familj inte skulle bli en belastning för medlemsstatens sociala biståndssystem. Frågan huruvida fadern i familjen Baumbast kunde försörja sig hade emellertid endast berörts i samband med prövningen av den tredje frågan som den hänskjutande domstolen ställt gällande hans uppehållsrätt enligt

artikel 18 EG och rådets direktiv 90/364/EEG av den 28 juni 1990 om rätt till bosättning (EGT L 180, s. 26; svensk specialutgåva, område 6, volym 3, s. 58).

- ⁶⁶ Domstolens svar på de två första tolkningsfrågorna, som avsåg uppehållsrätt för barnen och deras mor (som hade vårdnaden om dem), grundade sig inte på den omständigheten att dessa personer var självförsörjande, utan på den omständigheten att för att det mål som eftersträvas med förordning nr 1612/68, vilket är fri rörlighet för arbetstagare, ska kunna uppnås, krävs det att integrationen av arbetstagarens familj i den mottagande medlemsstaten kan ske under bästa möjliga omständigheter, och att om föräldrar som har vårdnaden om barnen inte ges möjlighet att stanna kvar i den mottagande medlemsstaten under barnens skolgång, skulle dessa kunna berövas en rätt som de har tillerkänts av unionslagstiftaren (domen i det ovannämnda målet *Baumbast och R*, punkterna 50 och 71).
- ⁶⁷ I punkt 74 i domen i det ovannämnda målet *Baumbast och R*, erinrade domstolen om att med hänsyn till syftet med förordning nr 1612/68 och det sammanhang som den ingår i ska förordningen, och särskilt artikel 12 i denna, inte tolkas restriktivt och i vart fall inte så att den berövas sin ändamålsenliga verkan. Det kan därför inte med stöd av den domen hävdas att beviljandet av den uppehållsrätt som är aktuell i förevarande mål ska vara underkastat ett krav på att personen i fråga ska vara självförsörjande, eftersom domstolen inte ens underförstått har grundat sitt resonemang på ett sådant villkor.
- ⁶⁸ En tolkning, enligt vilken uppehållsrätten i den mottagande medlemsstaten för barn som studerar där och den förälder som har den faktiska vårdnaden om barnen inte är underkastad kravet att de har tillräckliga tillgångar och en heltäckande sjukförsäkring, finner stöd i artikel 12.3 i direktiv 2004/38. Enligt den artikeln ska unionsmedborgarens avresa från den mottagande medlemsstaten, eller unionsmedborgarens död, inte medföra förlust av uppehållsrätten för unionsmedborgarens barn eller för den förälder som har den faktiska vårdnaden om barnen, oavsett nationalitet, om barnen är bosatta i den mottagande medlemsstaten och inskrivna vid en utbildningsanstalt för att bedriva studier där, förrän deras studier avslutats.

69 Genom den bestämmelsen illustreras, även om bestämmelsen inte är tillämplig i målet vid den nationella domstolen, den särskilda betydelse som i direktiv 2004/38 tillmäts situationen för barn som studerar i den mottagande medlemsstaten och för den förälder som har vårdnaden om dem.

70 Fråga 2 b ska således besvaras enligt följande. Den uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten som tillkommer den förälder som har den faktiska vårdnaden om ett barn, som utövar sin rätt enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 att genomgå en utbildning, är inte beroende av att föräldern måste ha tillräckliga tillgångar för att inte bli en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under sin vistelse där samt en heltäckande sjukförsäkring i den medlemsstaten.

Fråga 2 c

71 Den hänskjutande domstolen har ställt fråga 2 c, för att få klarhet i huruvida den uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten som tillkommer den förälder som har den faktiska vårdnaden om ett barn till en migrerande arbetstagare, som genomgår en utbildning i den medlemsstaten, är underkastad kravet att en av barnets föräldrar var yrkesverksam som migrerande arbetstagare i den mottagande medlemsstaten vid den tidpunkt då barnet påbörjade sin utbildning.

72 Artikel 12 i förordning nr 1612/68 är enligt sin lydelse tillämplig både på barn vars förälder "är anställd" i den mottagande medlemsstaten och för barn vars förälder "har varit anställd" där. Inget i lydelsen av denna artikel tyder på att dess tillämpningsområde skulle vara begränsat till fall där en av barnets föräldrar hade ställning som migrerande arbetstagare vid den exakta tidpunkten då barnet påbörjade sin utbildning eller att barn till före detta migrerande arbetstagare skulle ha en begränsad rätt till tillträde till utbildning i den mottagande medlemsstaten.

73 Såsom har framhållits i punkt 50 i denna dom är ett barns rätt till utbildning enligt artikel 12 inte beroende av att den berörda föräldern behåller sin ställning som migrerande arbetstagare. Barn till före detta migrerande arbetstagare kan således göra samma rättigheter gällande enligt artikel 12 som barn till unionsmedborgare som har ställning som migrerande arbetstagare.

74 Med beaktande av den rättspraxis som angetts i punkt 37 i denna dom är det tillräckligt att det barn som genomgår en utbildning i den mottagande medlemsstaten har flyttat till den medlemsstaten i samband med att en av dess föräldrar utövade sin uppehållsrätt i egenskap av migrerande arbetstagare. Barnets uppehållsrätt enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 i den mottagande medlemsstaten för att utbilda sig där och uppehållsrätten för den förälder som har den faktiska vårdnaden om barnet kan således inte underkastas kravet att en av barnets föräldrar var yrkesverksam som migrerande arbetstagare i den mottagande medlemsstaten vid den tidpunkt då barnet påbörjade sin utbildning.

75 Den andra frågan, punkt c, ska således besvaras enligt följande. Den uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten som tillkommer den förälder som har den faktiska vårdnaden om ett barn till en migrerande arbetstagare, när barnet genomgår en utbildning i den medlemsstaten, är inte beroende av att en av barnets föräldrar var yrkesverksam som migrerande arbetstagare i den mottagande medlemsstaten vid den tidpunkt då barnet påbörjade sin utbildning.

Fråga 2 d

76 Den hänskjutande domstolen har ställt fråga 2 d för att få klarhet i huruvida den uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten som tillkommer den förälder som har den faktiska vårdnaden om ett barn till en migrerande arbetstagare, när barnet genomgår en utbildning i den medlemsstaten, upphör när barnet blir myndigt.

- 77 Det framgår av handlingarna i målet att frågan, hur det förhållandet att barnet uppnår myndighetsåldern påverkar den uppehållsrätt som tillkommer föräldern i egenskap av faktiskt vårdnadshavare, föranleds av att Maria Teixeiras dotter var 15 år då ansökan om bistånd avseende bostad gavs in, men att dottern sedan dess har fyllt 18 år och således blivit myndig enligt gällande lagstiftning i Förenade kungariket. Denna fråga ska prövas mot bakgrund av artikel 12 i förordning nr 1612/68, eftersom det, såsom framgår av svaren på fråga 1 och fråga 2 a, är med stöd av denna bestämmelse som uppehållsrätt kan tillerkännas en person i Maria Teixeiras situation.
- 78 Domstolen påpekar att den omständigheten att barnet blir myndigt inte har någon direkt påverkan på de rättigheter som barnet tillerkänns enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68, såsom den artikeln har tolkats av domstolen.
- 79 Med hänsyn till deras ändamål och syfte gäller nämligen både rätten till utbildning, som regleras i artikel 12 i förordning nr 1612/68, samt den därmed sammanhängande uppehållsrätten till dess att barnet har avslutat sin utbildning.
- 80 Eftersom tillämpningsområdet för artikel 12 i förordning nr 1612/68 enligt fast rättspraxis även omfattar högskolestudier (se bland annat dom av den 15 mars 1989 i de förenade målen 389/87 och 390/87, *Echternach och Moritz*, REG 1989, s. 723, punkterna 29 och 30, samt domen i det ovannämnda målet *Gaal*, punkt 24), kan tidpunkten då barnet avslutar sin utbildning inträffa efter det att barnet har blivit myndigt.
- 81 I domen i det ovannämnda målet *Gaal* har domstolen, för att avgöra huruvida rätten till likabehandling enligt denna artikel kan åberopas, i en ansökan om studiestöd, av ett barn till en sådan arbetstagare som är 21 år eller äldre och för vilket arbetstagaren inte längre är underhållsskyldig, uttalat sig angående frågan huruvida begreppet barn, i den mening som avses i artikel 12 i förordning nr 1612/68, begränsar sig till barn under 21 år eller till barn för vilka den migrerande arbetstagaren är underhållsskyldig.

- 82 Efter att i punkt 24 i domen i det ovannämnda målet Gaal ha erinrat om att principen om likabehandling enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 innebär att barnet till migrerande arbetstagare ska kunna genomgå sin utbildning i syfte att framgångsrikt kunna avsluta den, fastslog domstolen i punkt 25 i samma dom att artikel 12 omfattar finansiellt stöd som kan beviljas studenter som redan befinner sig i ett långt framskridet stadium av sina studier, även om de redan är 21 år eller äldre och föräldrarna inte längre är underhållsskyldiga för dem.
- 83 Enligt denna rättspraxis skulle en åldersgräns eller ett krav på att föräldrarna skulle vara underhållsskyldiga för barnen, vid tillämpningen av artikel 12 i förordning nr 1612/68, inte bara strida mot lydelsen i denna bestämmelse, utan även mot dess andemening (domen i det ovannämnda målet Gaal, punkt 25).
- 84 Det ska därefter prövas huruvida den omständigheten, att de rättigheter för barnet som följer av artikel 12 i förordning nr 1612/68 gäller utan någon åldersgräns för barn som är myndiga eller för vilka den migrerande arbetstagaren inte längre är underhållsskyldig, innebär att den förälder som tar hand om ett myndigt barn kan bo med barnet i den mottagande medlemsstaten till dess att barnet har avslutat sin utbildning.
- 85 Domstolen fastslog i punkt 73 i domen i det ovannämnda målet Baumbast och R, att rätten för ett barn till en migrerande arbetstagare att under bästa möjliga förhållanden genomgå en utbildning i den mottagande medlemsstaten skulle undergrävas om barnets faktiska vårdnadshavaren inte kan bo med barnet i den medlemsstaten medan utbildningen pågår.
- 86 Även om ett barn som har uppnått myndighetsåldern i princip anses kunna försörja sig självt kan uppehållsrätten för en förälder som har vårdnaden om ett barn, som utövar sin rätt att genomgå en utbildning i den mottagande medlemsstaten, ändå förlängas utöver denna ålder om barnet har fortsatt behov av föräldrarnas närvaro och omvårdnad

för att kunna genomgå och fullfölja sin utbildning. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att bedöma huruvida så är fallet i målet vid den nationella domstolen.

- 87 Fråga 2 d ska således besvaras enligt följande. Den uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten som tillkommer den förälder som har den faktiska vårdnaden om ett barn till en migrerande arbetstagare, när barnet genomgår en utbildning i den medlemsstaten, upphör när barnet blir myndigt, såvida inte barnet har ett fortsatt behov av föräldrarnas närvaro och omvårdnad för att kunna genomgå och fullfölja sin utbildning.

Fråga 3

- 88 Denna fråga har ställts av den hänskjutande domstolen endast för det fall den första frågan ska besvaras jakande, det vill säga för det fall en person som befinner sig i Maria Teixeiras situation endast kan tillerkännas uppehållsrätt med tillämpning av direktiv 2004/38.

- 89 Med hänsyn till svaren på fråga 1 och fråga 2 a saknas det anledning att besvara fråga 3.

Rättegångskostnader

- 90 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen

att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) Under sådana omständigheter som dem som är för handen i målet vid den nationella domstolen kan en medborgare i en medlemsstat, som har varit anställd i en annan medlemsstat där dennes barn genomgår en utbildning, göra gällande en uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten i egenskap av förälder som har den faktiska vårdnaden om barnet enbart med stöd av artikel 12 i rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen, i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2434/92 av den 27 juli 1992, utan att det krävs att villkoren i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG är uppfyllda.
- 2) Den uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten som tillkommer den förälder som har den faktiska vårdnaden om ett barn, som utövar sin rätt enligt artikel 12 i förordning nr 1612/68 att genomgå en utbildning, är inte beroende av att föräldern måste ha tillräckliga tillgångar för att inte bli en belastning för den mottagande medlemsstatens sociala biståndssystem under sin vistelse där samt en heltäckande sjukförsäkring i den medlemsstaten.
- 3) Den uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten som tillkommer den förälder som har den faktiska vårdnaden om ett barn till en migrerande arbetstagare, när barnet genomgår en utbildning i den medlemsstaten, är inte

beroende av att en av barnets föräldrar var yrkesverksam som migrerande arbetstagare i den mottagande medlemsstaten vid den tidpunkt då barnet påbörjade sin utbildning.

- 4) Den uppehållsrätt i den mottagande medlemsstaten som tillkommer den förälder som har den faktiska vårdnaden om ett barn till en migrerande arbetstagare, när barnet genomgår en utbildning i den medlemsstaten, upphör när barnet blir myndigt, såvida inte barnet har ett fortsatt behov av föräldrarnas närvaro och omvårdnad för att kunna genomgå och fullfölja sin utbildning.**

Underskrifter